

OSSE

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 2010/11:55 Redogörelse för verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under år 2009 och första halvåret 2010 samt redogörelse till riksdagen 2010/11:OSSE1 Från Sveriges delegation vid OSSE:s parlamentariska församling.

Inga motioner har inkommit med anledning av skrivelsen eller redogörelsen.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen och redogörelsen till handlingarna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	4
Redogörelsens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	6
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Skrivelse 2010/11:55	10
Redogörelse 2010/11:OSSE1	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens skrivelse 2010/11:55 Redogörelse för verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under år 2009 och första halvåret 2010

Riksdagen lägger skrivelse 2010/11:55 till handlingarna.

2. Redogörelse till riksdagen 2010/11:OSSE1 Från Sveriges delegation vid OSSE:s parlamentariska församling

Riksdagen lägger redogörelse 2010/11:OSSE1 till handlingarna.

Stockholm den 3 maj 2011

På utrikesutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Urban Ahlin (S), Carina Hägg (S), Christian Holm (M), Mats Johansson (M), Carin Runeson (S), Fredrik Malm (FP), Olle Thorell (S), Kerstin Lundgren (C), Kenneth G Forslund (S), Christer Winbäck (FP), Bodil Ceballos (MP), Julia Kronlid (SD), Hans Linde (V), Ulrik Nilsson (M) och Robert Halef (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 2010/11:55 Redogörelse för verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under år 2009 och första halvåret 2010 samt redogörelse till riksdagen 2010/11:OSSE1 Från Sveriges delegation vid OSSE:s parlamentariska församling.

Inga motioner har inkommit med anledning av skrivelsen eller redogörelsen.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Regeringen lämnar en redogörelse för verksamheten i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under 2009 och första halvåret 2010. Redogörelsen har med anledning av det svenska EU-ordförandeskapet under 2009 ett särskilt fokus på de ordförandeskapsrelaterade prioriteringarna och insatserna inom OSSE.

Sveriges målsättning inför och under ordförandeskapet var att stärka EU:s samordning och röst i OSSE och verka för att EU:s politiska inflytande står i paritet med dess finansiella bidrag. Svenskt fokus under EU-ordförandeskapet var framför allt inriktat på att stärka OSSE:s mänskliga dimension, de gemensamma åtagandena inom OSSE:s tre dimensioner samt organisationens unika fredsfrämjande och konfliktförebyggande roll. Under sitt ordförandeskap i EU var Sverige pådrivande för att se till att dialogen om europeisk säkerhet förankrades inom OSSE genom Korfuprocessen, baserat på ett brett säkerhetsbegrepp. Under ministerrådet i Aten den 1–2 december 2009 uppnåddes enighet om en deklaration samt en handlingsplan för det kommande årets arbete med Korfuprocessen.

I skrivelsen redogör regeringen vidare för OSSE:s tre dimensioner (dvs. den militärpolitiska dimensionen, den ekonomiska och miljömässiga dimensionen samt den mänskliga dimensionen), fältverksamheten i västra Balkan, Centralasien, södra Kaukasien och övriga Östeuropa samt OSSE:s krishantering och de utdragna konflikterna i Nagorno-Karabach, Georgien och Transnistrien.

Den samlade budgeten inom OSSE uppgick till 159 miljoner euro (ca 1,6 miljarder kronor) 2009, och 2010 uppgick den samlade budgeten till 151 miljoner euro (ca 1,5 miljarder kronor). Sveriges sammanlagda bidrag till OSSE:s verksamhet 2009 och första halvåret 2010 var 154,4 miljoner kronor.

Redogörelsens huvudsakliga innehåll

Riksdagens delegation vid OSSE:s parlamentariska församling redovisar i sin redogörelse 2010/11:OSSE1 verksamheten inom den parlamentariska församlingen under 2010.

Församlingens nittonde session hölls i Oslo den 6–10 juli. Temat för sessionen var Rättsstaten: Bekämpning av transnationella brott och korrup-tion (Rule of Law: Combating Transnational Crime and Corruption). Huvud-resolutionen och övriga resolutioner, föreslagna av medlemmarna, bearbeta-des i respektive utskott och antogs sedan i plenum. Samtliga resolutioner finns samlade i den s.k. Oslodeklarationen, vilken fogats till redogörelsen. I slutet av sessionen valdes Petros Efthymiou, Grekland, till president för församlingen för ett år t.o.m. den årliga sessionen i Belgrad 2011. Försam-lingen enades om att göra en översyn av församlingens stadgar som i många delar är oklara.

I redogörelsen beskrivs församlingens arbete med inriktning på bl.a. demokratisk utveckling, genus och jämställdhet samt valövervakning. Vidare redogör man för församlingens arbete med att bidra till en fredlig lösning av kriser och att förebygga konflikter som hotar stabiliteten, säker-heten och den ekonomiska utvecklingen i OSSE:s medlemskrets och närom-råden och utgör ett hot mot välståndet i hela regionen. Den parlamenta-riska församlingen har under åren antagit ett stort antal resolutioner om samarbetet i Medelhavsområdet. Den särskilda relation som OSSE har till grannländerna vid Medelhavet har då noterats och det ömsesidiga beroen-det av säkerhet betonats. Församlingen vill bidra till ett närmare samarbete inom Medelhavsområdet för att där främja OSSE:s normer och principer.

Församlingens budget, som är oförändrad sedan 2008, uppgår till 2 855 985 euro för 2010–2011 (budgetåret börjar den 1 oktober). Den svenska delegationens bidrag utgör 92 534 euro.

Utskottets överväganden

Utskottet understryker inledningsvis den vikt Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa har som det enda säkerhetspolitiska samarbetsorgan i Europa där alla europeiska stater, liksom USA, Kanada och länderna i Centralasien, deltar på lika villkor. OSSE är i dag en organisation med fokus på konfliktförebyggande, krishantering och demokratiutveckling i fält.

Utskottet har tagit del av regeringens skrivelse och redogörelsen från Sveriges delegation vid OSSE:s parlamentariska församling. Utskottet har tidigare understrukit betydelsen av rapportering från regeringen om verksamheten inom OSSE (bet. 2009/10:UU22, rskr. 2009/10:261) och välkomnar att en skrivelse har överlämnats.

Utskottet vill understryka vikten av OSSE:s arbete och engagemang i frågor om icke-militära aspekter av säkerhet, såsom antiterrorism, gränssäkerhet, organiserad brottslighet och polisfrågor; ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter av säkerhet; verksamheten inom Kontoret för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR); det arbete för yttrande- och mediefrihet som utförs av Medierepresentanten (RFoM); den fältverksamhet som bedrivs i bl.a. södra Kaukasien och Centralasien samt organisationens krishantering och arbetet med utdragna konflikter.

Utskottet värdesätter det angelägna arbete som bedrivs inom ramarna för OSSE:s parlamentariska församling (OSSE PF). Vid OSSE-mötet i Istanbul 1999 erkändes den parlamentariska församlingen som ”en av de viktigaste institutionerna inom OSSE”. Utskottet har tidigare uttryckt oro över att den parlamentariska församlingens status i förhållande till OSSE som helhet har blivit föremål för oklarheter och diskussion. Utskottet konstaterar att det i årets redogörelse anförts att vissa framsteg gjorts men att frågan om OSSE PF:s status fortfarande är olöst. Utskottet anser att den parlamentariska församlingens status och roll som OSSE-institution måste respekteras. Sverige bör fortsatt verka för detta.

Utskottet noterar den resolution om framtida prioriteringar inom OSSE PF som antogs vid den årliga sessionen i Oslo i juli 2010. Där framgår att en aktionsplan för den kommande tioårsperioden ska vägledas av återbe-kräftelse av den parlamentariska församlingens roll i OSSE; förbättring av relationerna med OSSE; profilhöjning av OSSE PF och dess resolutioner; stärkta relationer med samarbetspartner inom Partners for Co-operation och andra parlamentariska församlingar samt intensifierad valobservatörsverksamhet. Likaså noterar utskottet resolutionen från samma tillfälle om stärkandet av OSSE PF:s roll, effektivitet och påverkan. Utskottet vill betona vikten av en konstruktiv dialog om förnyelsen av OSSE, bl.a. om effektivitet och beslutsamässighet. Utskottet har fått information om att för-

samlingen vid sitt möte i Belgrad i juli 2011 kommer att ha Förstärkning av effektiviteten i OSSE – en ny start efter toppmötet i Astana som övergripande tema.

Utskottet konstaterar att valövervakning är ett mycket viktigt inslag i församlingens arbete. Sedan församlingens tillkomst har man genomfört valövervakningar i samarbete med ODIHR. Dessutom har man också ofta samarbetat med Europarådets parlamentariska församling, Europaparlamentet samt under senare år ibland även med Natos parlamentariska församling. Under 2010 har OSSE:s parlamentariska församling övervakat tio val. Utskottet noterar att medlemmar av riksdagens OSSE-delegation har deltagit i övervakningen av sex av valen. På initiativ av talmannen har dessutom representanter från riksdagens partier övervakat fyra av dessa val då inte hela OSSE-kvoten fyllts. Talmannen har även tagit initiativ till en utbildning av parlamentariska valobservatörer.

Utskottet önskar understryka vikten av de rapporter som framställs som en del av valövervakningsuppdraget. Det är centralt att de rekommendationer som grundar sig på valövervakarnas observationer, och som lyfts fram i rapporterna, tas om hand och genomförs på ett tillfredsställande sätt. Utskottet förutsätter att såväl riksdagens delegation till OSSE:s parlamentariska församling som regeringen fortsatt verkar för att så ska ske.

ODIHR, som inrättades 1992 med säte i Warszawa, har i uppdrag att assistera deltagarstaterna med implementeringen av åtaganden inom ramen för den mänskliga dimensionen. I arbetet ingår bl.a. att främja förutsättningarna för demokratiska val, bistå OSSE:s deltagande stater med att bygga upp och stärka demokratiska institutioner samt att vid behov bistå OSSE:s fältkontor. En betydelsefull uppgift består i att samordna OSSE:s valövervakning.

Utskottet noterar att ODIHR:s valövervakningsinsatser utgör en av de aspekter av OSSE:s verksamhet som fått störst uppmärksamhet och att valfrågan även under 2009 och första halvåret 2010 har stått i fokus i den politiska debatten i Wien. Medan Sverige och EU starkt stöder ODIHR:s verksamhet, har Ryssland och Vitryssland stödda av ett antal OSS-länder ifrågasatt ODIHR:s metodologi och opartiskhet. Kritikerna menar bl.a. att ODIHR agerar politiserat och är alltför snabbt med att anklaga deltagande stater för valfusk, i stället för att ha en stödjande funktion och arbeta i samförstånd med värdlandet. Utskottet vill framhålla vikten av att ODIHR:s integritet och oberoende värnas. Utskottet noterar med tillfredsställelse att OSSE:s parlamentariska församling tillsatt en grupp med uppdrag att diskutera samarbetet mellan församlingen och ODIHR avseende valövervakning.

Utskottet ser som positivt att Sverige årligen bidrar till ODIHR:s verksamhet både genom finansiella och personella resurser. Utskottet noterar att Sverige deltog aktivt vid ett högnivåmöte i Köpenhamn i juni 2010, med anledning av Köpenhamnsdokumentets 20-årsjubileum. Köpenhamnsdokumentet utgör grundpelaren för OSSE:s åtaganden inom den mänskliga

dimensionen för demokrati, demokratiska val och rättsstatlighet, och ligger därmed även till grund för OSSE:s viktiga valövervakningsverksamhet. Utskottet noterar i sammanhanget att det uttryckligen anges i den resolution i Oslodeklarationen som omnämns ovan att församlingen återbekräftar sin önskan att upprätthålla samarbetet med ODIHR samt att Köpenhamnsdokumentet implementeras fullt ut.

Utskottet konstaterar att medierepresentanten (Representative on Freedom of the Media) är en institution som inrättades 1997 och har sitt säte i Wien. Medierepresentantens uppgift är att följa utvecklingen i medierna i deltagarstaterna och verka för att OSSE:s principer och åtaganden följs vad gäller yttrande- och mediefrihet. Medierepresentanten har också till uppgift att på ett tidigt stadium upptäcka problem på dessa områden och i samarbete med deltagarstaterna, OSSE:s övriga institutioner och andra relevanta organ hantera problemen.

Utskottet noterar att Dunja Mijatović från Bosnien och Hercegovina i mars 2010 utsågs till medierepresentant. Medierepresentanten riktar särskilt fokus på frågor som rör skydd av journalister, pressfrihet och Internet samt övergången till digitala nätverk. Utskottet ser som positivt att medierepresentanten under året uppmärksammade det minskade utrymmet för fria medier och Internetrestriktioner i lagstiftningen i flera OSS-länder. Även våld mot journalister uppmärksammades och fördömdes kraftigt av medierepresentanten under 2009 och första halvåret 2010. Förutom att sköta sitt fortlöpande övervakningsarbete anordnade medierepresentanten, med bl.a. svenskt finansiellt stöd, konferenser i Centralasien och södra Kaukasien. Medierepresentanten besökte också Sverige i mars 2011. Utskottet noterar att Sverige sedan våren 2010 har rollen som EU:s lokala samordnare för pressfrihetsfrågor.

Utskottet konstaterar att OSSE sedan 1992 verkar för en förhandlingslösning i konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan om regionen Nagorno-Karabach, i Azerbajdzjan, som till övervägande del befolkas av armenier. OSSE:s arbete sker genom den s.k. Minskgruppen som består av ett dussintal länder, däribland Sverige. Gruppens ordförandeskap, bestående av Frankrike, USA och Ryssland, fungerar i praktiken som OSSE:s medlare. OSSE-ordförandeskapet har även en personlig representant för konflikten med kontor i Tbilisi. De kärnfrågor som behöver lösas rör främst Nagorno-Karabachs framtida status, säkerhetsgarantier för områdets armeniska befolkning, tillbakadragande av armeniska trupper från azeriskt territorium samt flyktingar. Minskgruppens arbete syftar till en fredlig lösning av konflikten, men enighet har ännu inte kunnat nås mellan parterna. OSSE:s deltagarstater gjorde ett uttalande till stöd för Minskgruppens arbete vid ministerrådet i Aten 2009.

Utskottet konstaterar att trots vapenstillestånd och ett stort antal resolutioner som FN:s säkerhetsråd antagit rör det sig inte om en s.k. frusen konflikt. Återkommande incidenter längs den militariserade frontlinje som skiljer sidorna åt resulterar årligen i 25–30 dödsoffer. Flyktingsituationen

är oacceptabel. Utskottet konstaterar att en fredlig lösning på problemen kring Nagorno-Karabach var ett krav – som inte uppfyllts – när Armenien och Azerbajdzjan inträdde i Europarådet.

Utskottet noterar som positivt att Minskgruppens företrädare har framhållit betydelsen av att parterna utnyttjar det positiva momentum som skapats efter högnivåmötet i Sochi den 5 mars 2011, där president Dmitri Medvedev stod värd för Azerbajdzjans president Ilham Alijev och Armeniens president Serzh Sarkisian. Samtidigt har gränsincidenter ägt rum före och efter mötet. Minskgruppen verkar för att, i samarbete med parterna, inleda en transparent och objektiv utredning av incidenterna.

Utskottet önskar uppmärksamma att Moskvamekanismen har aktiverats mot Vitryssland efter presidentvalet där den 19 december 2010. Moskvamekanismen kan tillämpas i de fall då minst tio deltagarstater i OSSE misstänker att en stat inom kretsen inte kan leva upp till sina åtaganden inom den mänskliga dimensionen. Senast mekanismen aktiverades var 2003, då mot Turkmenistan. I det nu aktuella fallet ingår Sverige och alla de nordiska staterna, sammanlagt tio EU-medlemmar samt USA och Kanada bland de 14 stater som initierat Moskvamekanismen mot Vitryssland. Då en process inletts inom Moskvamekanismen får en grupp om tre experter i uppdrag att undersöka förhållandena i den aktuella staten och inom en viss tidsram presentera en rapport med rekommendationer. En expert utses av OSSE, varefter den stat frågan gäller har att välja en expert bland ett antal kandidater som har utsetts av OSSE. Dessa två experter utser sedan en tredje. Utskottet konstaterar att OSSE har utsett en expert, under det att Vitryssland ännu inte har givit någon indikation om val av expert. Utskottet förutsätter att regeringen och den parlamentariska delegationen kommer att följa implementeringen av Moskvamekanismen mot Vitryssland.

Utskottet anser som prioriterat att dels regeringen inom OSSE, dels riksdagens delegation till OSSE PF inom församlingen verkar för de ståndpunkter som här har anförts. Med vad som anförts i betänkandet föreslår utskottet att skrivelsen och redogörelsen läggs till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelse 2010/11:55

Regeringens skrivelse 2010/11:55 Redogörelse för verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) under 2009 och första halvåret 2010.

Redogörelse 2010/11:OSSE1

Redogörelse 2010/11:OSSE1 Från Sveriges delegation vid OSSE:s parlamentariska församling.